

Dr hab. Aleksandra Nowakowska, prof. UŁ
Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska
Instytut Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Łódzki

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
dr Anny Busłowskiej
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse**

1. Ogólna charakterystyka Habilitantki

Dr Anna Busłowska uzyskała tytuł magistra na Uniwersytecie w Białymstoku w 2006 roku na podstawie pracy „Rozwój turystyki na obszarach przyrodniczo cennych Puszczy Białowieskiej (promotor: prof. dr hab. Marek Proniewski). W roku 2013 na tym samym Uniwersytecie, Kandydatka obroniła pracę doktorską zatytułowaną „Wpływ infrastruktury kolejowej na zrównoważony rozwój regionu (na przykładzie województwa podlaskiego)”, której promotorem był dr hab. T. Truskolaski, prof. UwB, zaś recenzentami dr hab. Jacek Brdulak oraz prof. dr hab. Bazyli Poskrobko. Swoje wykształcenie uzupełniła studiami podyplomowymi „Akademia Rozwoju Regionalnego”, realizowanymi w 2017 roku w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego.

Habilitantka w 2009 roku została zatrudniona na stanowisku asystenta w Zakładzie Polityki Regionalnej i Zarządzania Projektami na Uniwersytecie w Białymstoku, w którym pracowała do 2018 roku. Następnie awansowała na stanowisko adiunkta w Zakładzie Rozwoju Lokalnego i Gospodarki Przestrzennej tej samej uczelni, w którym pracuje do dziś. W trakcie pracy na Uniwersytecie w Białymstoku, Dr Anna Busłowska była także zatrudniona okresowo (semestr letni) w innych uczelniach, tj. w roku akademickim 2022/2023 w Uczelni Jańskiego w Łomży, w roku 2018/2019 w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku oraz w roku 2009/2010 w Wyższej Szkole Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Dr Anna Busłowska jako główne osiągnięcie naukowe przedstawiła monografię pt. „Zintegrowane inwestycje terytorialne a kształtowanie się spójności terytorialnej miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w Polsce Wschodniej”, wydaną w 2023 roku przez Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku (recenzentami monografii byli prof. dr hab. Paweł Churski oraz dr hab. Małgorzata Czornik, prof. UE). Rozprawa habilitacyjna liczy 442 stron (z załącznikiem), składa się z 6 zasadniczych rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii, spisów tabel, rycin i wykresów.

Tematyka pracy jest niezmiernie aktualnym zagadnieniem, szczególnie w kontekście dynamizowania rozwoju i implementacji polityki spójności Unii Europejskiej (UE). W centrum uwagi Autorki znalazły się kwestie związane z implementacją polityki zorientowanej terytorialnie i budowaniem spójności terytorialnej. W poszukiwaniu bardziej skutecznych i efektywnych mechanizmów wdrażania polityki spójności w latach 2014-2020 na znaczeniu zyskały miejskie obszary funkcjonalne (OF), które postrzegane są jako jednostki terytorialne mogące w większym stopniu niż dotychczas, dynamizować i przestrzennie równoważyć procesy rozwoju. Wprowadzone zostały nowe instrumenty (m.in. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), czy Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)), których celem jest wzmacnianie potencjału, przepływów i powiązań funkcjonalnych w OF oraz eliminacja istotnych barier utrudniających budowanie spójności terytorialnej. Tak określona problematyka badań jest trafnie dobranym obszarem badawczym, stosunkowo słabo rozpoznany w polskiej literaturze przedmiotu. Łączy ona w sobie zagadnienia z pogranicza dwóch dyscyplin naukowych - Ekonomii i Finansów oraz Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej.

Tytuł monografii jest logiczny i precyzyjnie dookreśla przedmiot i podmiot analizy. Również struktura treści nie budzi większych zastrzeżeń (drobne uwagi poniżej). Habilitantka zastosowała klasyczne ujęcie - wychodząc od zagadnień ogólnych i teoretycznych, zmierza w swych rozważaniach do kwestii szczegółowych i empirycznych. Warstwę teoretyczną pracy stanowią trzy pierwsze rozdziały, zaś empiryczną kolejne trzy.

Zasadniczym celem podjętego przez Autorkę badania była „ocena roli instrumentu, jakim są zintegrowane inwestycje terytorialne w kształtowaniu spójności terytorialnej miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w Polsce Wschodniej”.

Habilitantka wskazuje, że „przedmiotem rozważań było [określenie] znaczenia miejskich obszarów funkcjonalnych w rozwoju policentryczno-dyfuzyjnym, opartym na wewnętrznych zasobach oraz w odniesieniu do tworzenia powiązań sieciowych”. Autorka zdefiniowała główną hipotezę badawczą w sposób następujący: „Wdrażanie zintegrowanych inwestycji terytorialnych pozytywnie wpłynęło na spójność terytorialną w miejskich obszarach funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w Polsce Wschodniej”, którą następnie zdekomponowała na sześć hipotez szczegółowych. Z metodologicznego punktu widzenia hipotezy są poprawnie określone (weryfikowalne). Natomiast z merytorycznego punktu widzenia, wydaje się, że niektóre z nich należą do oczywistych stwierdzeń. Dla przykładu hipoteza HS3 „Gminy tworzące MOF OW oceniają ZIT jako istotny instrument, pozytywnie wpływający na wspieranie spójności terytorialnej MOF we wszystkich obszarach tematycznych jego wdrażania” wydaje się być banalna. Trudno jest przypuszczać, że samorzady terytorialne otrzymujące dodatkowe środki finansowe na swój rozwój (w trybie pozakonkursowym) będą negatywnie oceniać dany instrument i jego wpływ na rozwój.

Warstwa teoretyczna monografii koncentruje swoją uwagę na omówieniu problematyki spójności – w tym spójności terytorialnej (rozdział pierwszy), by na tak zarysowanej podbudowie przejść do analizy istoty, roli i procesów zachodzących w miejskich obszarach funkcjonalnych jako obszarach interwencji polityki spójności UE (drugi rozdział). W dalszej analizie Habilitantka dokonała opisu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) jako narzędzia terytorializacji polityki rozwoju w okresie programowania 2014-2020 (rozdział trzeci). W tym rozdziale podjęła też próbę opisu terytorialnego podejścia do rozwoju.

Cechą charakterystyczną warstwy empirycznej monografii jest słabe zdefiniowanie podstawowych pojęć, ważnych z punktu widzenia celu i przedmiotu analizy. Dotyczy to przede wszystkim tytułowego pojęcia spójności terytorialnej. Autorka na podstawie przeglądu literatury przedmiotu (s. 25-27) pokazuje wiele ujęć definicyjnych i wymiarów spójności, co generalnie ocenić należy jako wartościowe. Nie pogłębia jednak rozważań co do istoty spójności terytorialnej i słabo dookreśla własną interpretację tego pojęcia. Ponadto, w różnych fragmentach monografii wykorzystywane są radykalnie odmienne ujęcia spójności terytorialnej. Dla przykładu:

- spójność terytorialna traktowana jest jako równoważny wymiar/sfera obok spójności społecznej i gospodarczej (np. tabela s. 31, tabela s. 42);

- spójność terytorialna postrzegana jest jako wypadkowa i łącznik spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej (s. 27, to ujęcie traktowane jest w pracy jako przyjęta perspektywa analityczna);
- spójność terytorialna interpretowana jest jako pojęcie bliskie lub wręcz tożsame z pojęciem konwergencji (co potwierdzają m.in. rozważania teoretyczne z s. 32-36, s.40; rozdział szósty monografii);
- spójność terytorialna postrzegana jest jako terytorialny wymiar spójności społecznej i ekonomicznej;
- spójność terytorialna obejmująca nie tylko wymiar spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej, ale posiadająca także wymiar instytucjonalny i środowiskowy.

Habilitantka z jednej strony wskazuje, że przyjęła szeroką i holistyczną definicję spójności terytorialnej „jako wielowymiarową koncepcję wyrównywania dysproporcji w rozwoju określonego terytorium w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym” (s. 27), z drugiej zaś w wielu wątkach swojej analizy stosuje istotnie odmienne podejścia. Co więcej, w analizie brakuje pogłębionej interpretacji istoty, uwarunkowań i mechanizmów tworzenia spójności terytorialnej. Autorka koncentruje natomiast swoją uwagę na wymiarach spójności i ich pomiarze (w tym spójności terytorialnej) marginalizując w swych rozważaniach analizę sedna pracy – istotę spójności terytorialnej. W rozważaniach teoretycznych ujawnia się brak pojęciowej konsekwencji utrudniający zrozumienie treści i sensu wyводу.

Podobne wątpliwości dotyczą modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego, który jak wynika ze wstępu do monografii jest wiodącą perspektywą teoretyczną. W pracy Autorka wielokrotnie odnosi się do tej koncepcji, brakuje jednak całościowej i pogłębionej analizy istoty tego modelu rozwoju. Takie podejście uniemożliwia „zderzenie” otrzymanych wyników i ich osadzenie w dorobku teoretycznym danej dyscypliny naukowej. W zamian Habilitantka proponuje wielość odniesień do różnych teorii ekonomii i gospodarki przestrzennej (podrozdział 1.2), które są powierzchownym, wręcz lakonicznym opisem. W rozważaniach tych ponownie ujawnia się inkoherencja definicyjna. Habilitantka klasyfikuje teorie ekonomii z punktu widzenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (pomijając spójność przestrzenną), podczas gdy w podrozdziale wcześniejszym wskazuje że „spójność terytorialną nie jest czymś, co zastępuje spójność społeczną, gospodarczą czy przestrzenną, ale je łączy” (s. 27). Ponadto

w analizie tej Habilitantka błędnie utożsamia teorie rozwoju endogenicznego z koncepcją wzrostu endogenicznego autorstwa P. Romera i R. Lucasa (s. 35).

Istotnym uchybieniem w układzie treści w monografii jest brak odniesienia – w pierwszym rozdziale teoretycznym - do koncepcji terytorium i rozwoju terytorialnego, które stanowią fundament dla pojęcia spójności terytorialnej. Analiza taka znajduje się dopiero w trzecim rozdziale monografii „przy okazji” analizy istoty ZIT. Równoległe wątpliwości budzi wielokrotnie stosowane w pracy utożsamianie pojęcia terytorium z pojęciem regionu/przestrzeni, a w konsekwencji pojęcia rozwoju terytorialnego z pojęciem rozwoju regionalnego/przestrzennego (np. s. 164-165, tabela 15), co może wskazywać na niezrozumienie fundamentalnych różnic w istocie i mechanizmach rozwoju tych różnych skal i wymiarów przestrzeni. W rzeczywistości, jak wskazuje A. Rallet rozwój regionalny oraz rozwój terytorialny to dwa odrębne pojęcia, odwołujące się do dwóch różnych sposobów postrzegania przestrzeni i jej łączenia z rozwojem gospodarczym. Rozwój terytorialny odwołuje się do przestrzeni, która nie jest dana (zastana), ale jest budowana. Budowana przez historię, przez kulturę oraz różne sieci społeczne. To one kształtują granice terytorium, które są przemieszczającymi się granicami sieci społeczno-ekonomicznych.¹ Tym samym trudno zgodzić się z wieloma stwierdzeniami Habilitantki w których traktuje pojęcia regionu, przestrzeni, terytorium jako synonimy, czy też stwierdzenie, że terytoria są precyzyjnie określonymi jednostkami przestrzennymi (przypis 38, s. 26).

W rozdziale drugim, w rozważaniach dotyczących modeli rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych w kontekście wyzwań polityki spójności (podrozdział 2.4) Autorka lakonicznie i wybiórczo definiuje wybrane modele rozwoju miasta, a nade wszystko wrzuca do „jednego worka” modele rozwoju miast, modele zarządzania rozwojem miast i modele kształtowania polityki rozwoju miast. Co więcej, zastosowany wybór tych modeli jest przypadkowy i niczym nieuzasadniony.

Liczne fragmenty w teoretycznej warstwie monografii mają opisowy charakter, odtwórczy charakter i nie tworzą nowej wiedzy. Rozważania w nich zawarte ograniczają się do prostego, wręcz szkolnego opisu i pozbawione są problemowego ujęcia czy własnej oceny.

¹ Rallet A. [2007], Commentaires du texte d'Olivier Crevoisier in : Mollard A. et al., *Territories et enjeux du développement regional*, Editions Quae, p. 80.

Dotyczy to na przykład analizy instrumentów polityki spójności (podrozdział 2.5) czy opisu instrumentu RLKS (podrozdział 3.3).

Wszystkie te uchybienia powodują, że w monografii mamy wrażenia występowania chaosu pojęciowego i teoretycznego. Czytelne określenie pojęć podstawowych i relacji zachodzących między nimi wraz z jednoznacznym określeniem teoretycznej perspektywy ich analizy jest niezbędne dla właściwego projektowania procesu badawczego, interpretacji wyników badań oraz przeprowadzenia wnioskowania. W pracy zabrakło rygorystyki pojęciowej, co na poziomie postępowania habilitacyjnego wydaje się być warunkiem koniecznym. Warstwa teoretyczna pracy pogłębia chaos pojęciowy i bezrefleksyjność w stosowaniu pojęć naukowych, często występujące w literaturze przedmiotu. W swej pracy Autorka nie wykorzystwała możliwości ich uporządkowania, co niewątpliwie stanowiłoby istotny wkład monografii w teoretyczne rozważania na temat spójności terytorialnej.

Warstwa empiryczna pracy koncentruje swoją uwagę na analizie wdrażania ZIT w makroregionie Polski Wschodniej. Oprócz pokazania kontekstu społeczno-gospodarczego rozwoju regionów Polski Wschodniej, dokonano analizy celów strategii MOF opracowanych dla potrzeb wdrażania ZIT oraz ocenę rzeczowych i finansowych efektów ich implementacji. W dalszych rozważaniach zaprezentowano wyniki badania ankietowego dotyczącego implementacji ZIT w gminach MOF OW w Polsce Wschodniej. Ostatni wątek badawczy dotyczy oceny kształtowania się spójności terytorialnej w MOF OW w Polsce Wschodniej. Habilitantka wykorzystując metodę TOPSIS opracowała wskaźnik konwergencji sigma.

W moim odczuciu warstwa empiryczna pracy zasługuje na zdecydowanie korzystniejszą ocenę w porównaniu do warstwy teoretycznej. Na uwagę zasługuje próba połączenia jakościowych i ilościowych metod badawczych, co umożliwi osiągnięcie kompleksowego obrazu badanego zjawiska. Walorem tej części pracy jest także bardzo szeroki zakres danych statystycznych zgromadzonych dla opisu sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich w Polsce Wschodniej. Habilitantka w całym badaniu konsekwentnie stosuje podobne przekroje analizy, co powoduje, że w monografii mamy nie tylko pięć studiów przypadków MOF OW, ale także spójną metodologicznie i przejrzystą analizę porównawczą (rozdział IV).

Generalnie, pozytywnie także oceniam zrealizowane badania ankietowe (rozdział V). Jednak zarówno w zakresie merytorycznym badań, jak i samym opisie wyników

niewystarczający akcent położony został na te elementy, które są sednem terytorialnego podejścia do rozwoju. Wydaje się, że zbyt słabo wyeksponowane zostały m.in. takie elementy jak kapitał społeczny i relacyjny, zdolności instytucjonalne czy integracja i koordynacja polityk, tworzące istotę terytorialno-funkcjonalnego podejścia i budowania spójności terytorialnej.

Ponadto, ogrom pracy włożonej w przygotowanie i realizację badań (szczególnie w rozdziale V i VI) nie został w pełni skonsumowany w postaci przygotowania pogłębionej analizy. Zgromadzony w ramach badań statystycznych i ankietowych materiał jest przeanalizowany poprawnie, ale zarazem posiada on głębszy potencjał analityczny, który nie został pokazany w ramach monografii. Na poziomie pracy habilitacyjnej uzasadnione jest oczekiwanie od Kandydatki umiejętności tworzenia różnych przekrojów analizy (np. wg. typów gmin wchodzących w skład MOF OW), pokazujących głębsze korelacje zachodzące pomiędzy objaśnianymi zmiennymi (m.in. tzw. tabele krzyżowe).

Ostatni rozdział w monografii to analiza konwergencja typu sigma z wykorzystaniem metody TOPIS. Rozdział ten jest wartościową analizą ukazującą budowanie się konwergencji w Polsce Wschodniej w latach 2011-2019. Analiza ta zawiera jednak dwie wady metodologiczne. Po pierwsze, dokonuje ona dużego uproszczenia i utożsamienia konwergencji ze spójnością terytorialną. Po drugie, uchybieniem jest wprowadzenie do analizy nowych wymiarów spójności terytorialnej – wymiaru instytucjonalnego i wymiaru środowisko-przestrzennego, co pogłębia bezład pojęciowy i obnaża brak konsekwencji pomiędzy rozważaniami teoretycznymi, a warstwą empiryczną pracy (tabela 53, s. 368, tabela 24, s. 232).

W zakończeniu Autorka odniosła się do poszczególnych hipotez badawczych, które zweryfikowała pozytywnie. Duże wątpliwości budzi potwierdzenie hipotezy głównej i konstatacja Autorki (s. 411-412), w której stwierdza, że dotychczasowe wdrażanie ZIT pozytywnie wpłynęło na spójność terytorialną MOF OW Polski Wschodniej, co potwierdza m.in. wskaźnik konwergencji sigma. W rzeczywistości samo stwierdzenie występowanie tej konwergencji w MOF OW nie daje nam żadnych podstaw do wnioskowania, iż dzieje się tak za sprawą wdrażania ZIT. Miernik konwergencji typu sigma nie wyjaśnia związków przyczynowo-skutkowych, określa jedynie stan rozwoju w ujęciu dynamicznym. Tym samym w badaniach dokonano zbyt dużego uproszczenia, które wskazuje na niedostatki w warsztacie badawczym Autorki.

Brak w monografii jasno określonej teoretycznej perspektywy umożliwia odniesienie sformułowanych wniosków do koncepcji teoretycznych, a w konsekwencji określenie wkładu badań Autorki w rozwój dyscypliny Ekonomia i Finanse. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest także autoreferat, w którym Habilitantka w lakoniczny sposób zarysowała wkład własnych badań w rozwój dyscypliny Ekonomia i Finanse. Autorka jako wkład wskazuje uzupełnienie luki badawczej i uzupełnienie wiedzy na temat stosowanych narzędzi oraz zastosowanie wskaźnika konwergencji sigma do badania spójności terytorialnej w ramach MOF. Podkreśla, że podjęte badania wyróżniają się kompleksowością i wielowymiarowością (!), gdyż wykorzystano różne metody i narzędzia badawcze w dążeniu do osiągnięcia celu badawczego. W moim odczuciu poza wkładem w uzupełnienie luki wiedzy na temat stanu rozwoju i konwergencji MOF oraz wykorzystania ZIT w MOF OW Polski Wschodniej, pozostałe elementy trudno jest uznać za istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej. Są to raczej elementy przyjętej procedury badawczej, pokazujące warsztat naukowy Habilitantki, które nie przełożyły się jednak na stworzenie istotnej wartości dodanej w ramach zrealizowanych badań.

Reasumując, ocena pracy przedstawionej jako główne osiągnięcie naukowe jest niejednoznaczna. Dostrzegając pozytywne jej aspekty (opisanych powyżej), stwierdzam, że w całości rozprawa habilitacyjna nie stanowi jednak znaczącego wkładu w rozwój badań w podjętym temacie. W badaniach Habilitantki w centrum uwagi jest analiza empiryczna, która nie zawiera cech krytycznej weryfikacji ugruntowanych koncepcji. Dyskusja teoretyczna zawarta w pracy ogranicza się do powierzchownej prezentacji podstawowych teorii z zakresu rozwoju gospodarczego i przestrzennego. W teoretycznej podbudowie brakuje szerszego dyskursu na temat istoty i mechanizmów budowania spójności terytorialnej w kontekście rozwoju polaryzacyjno-dyfuzyjnego. W analizie panuje chaos pojęciowy, który znacznie utrudnia zrozumienie treści i przyjętej perspektywy teoretycznej. Z tego względu oceniam, iż wskazane osiągnięcie naukowe nie spełnia w stopniu wystarczającym wymagań stawianych rozprawom habilitacyjnym.

3. Ocena pozostałej aktywności naukowej

Łączny dorobek Habilitantki obejmuje 46 pozycji naukowych, w tym 22 po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, tj. 2 monografie, 14 artykułów w czasopismach naukowych znajdujących się w wykazie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2 artykuły

w materiałach konferencyjnych oraz 4 rozdziały w pracach zbiorowych.² Wśród tych prac, trzy z nich (te same) opublikowane zostały w czasopismach indeksowanych w JCR i Web of Science oraz jedna w bazie Scopus. Warto podkreślić, że w dorobku znajdują się zarówno artykuły przygotowane samodzielnie, jak i we współautorstwie (5 z 17 pozycji - 36%), co świadczy o umiejętności współpracy Habilitantki. W artykułach współautorskich Habilitantka wskazana jest jako pierwszy autor. Połowa prac po doktoracie jest przygotowana w języku angielskim (11 z 22 prac), ale wśród nich tylko 3 opublikowane zostały w czasopismach o charakterze międzynarodowym. Ogólna liczba punktów dla dorobku naukowego po doktoracie to 639 punkty.

Analiza ilościowa dorobku publikacyjnego oraz zasięg przestrzenny wydawnictw, w których był on publikowany wskazuje, iż ma on w większości lokalny charakter. W dorobku naukowym dominują polskie wydawnictwa naukowe i publikacje przygotowane w języku polskim. Wśród 22 prac po doktoracie, siedem z nich opublikowane zostały w macierzystym ośrodku naukowym (tj. czasopiśmie *Optimum. Economic Studies*, Wydawnictwie Fundacji Promocji Rozwoju Podlasia lub Wydawnictwie Uniwersytetu w Białymstoku). Dodatkowo trzy publikacje ukazały się także w innych wydawnictwa lokalnych, tj. dwie w Wydawnictwie Uczelnianym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prof. E. Szczepanika w Suwałkach oraz jedna w *Rocznikach Ekonomicznych Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy*. W dorobku naukowym dr Anny Busłowskiej mała jest reprezentacja artykułów opublikowanych w ogólnopolskich i międzynarodowych wydawnictwach, wysoko punktowanych czasopismach w dyscyplinie Ekonomia i Finanse. W tym kontekście, w międzynarodowym dorobku habilitantki na uwagę zasługuje współautorski artykuł w czasopiśmie *Social Indicators Research* oraz samodzielna praca w czasopiśmie *Oeconomia Copernicana*.

W ujęciu ilościowym dorobek naukowy Kandydatki należy ocenić na poziomie poniżej przeciętnej dla kandydatów do stopnia doktora habilitowanego. Potwierdzają to m.in. wskaźniki cytowań w kluczowych bazach naukowych. Indeks Hirscha w bazie Google Scholar wynosi 3, zaś i10-indeks 0. W bazie Web of Science znajdują się 3 cytowania dla 2 publikacji,

² Na marginesie dorobek naukowy Habilitantki w ujęciu ilościowym przygotowany przed doktoratem jest bogatszy niż po doktoracie, co jest niezmiernie rzadką sytuacją w dyscyplinie Ekonomia i Finanse.

w bazie Scopus 1 cytowanie, zaś w bazie Google Scholar 34 cytowań dla 13 publikacji (stan na dzień 10.08.2024).

Zainteresowania Habilitantki skoncentrowane zostały wokół dwóch obszarów badawczych:

1. Kierunki i czynniki rozwoju regionalnego;
2. Funkcjonowanie i rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce.

Do pierwszego z nich Autorka zaliczyła 9 publikacji naukowych, z czego 6 to artykuły w czasopiśmie naukowych, pozostałe zaś to monografia i 2 rozdziały w monografiach. W tym nurcie badawczym Habilitantka koncentruje swoją uwagę na koncepcjach, czynnikach i uwarunkowaniach rozwoju regionalnego. Eksponując tu szczególnie znaczenie rozwoju infrastruktury transportowej, której poświęcone jest pięć wskazanych prac naukowych, w tym monografia. Ten obszar badań powiązany jest ściśle z zainteresowaniami badawczymi w pracy doktorskiej. Merytoryczna ocena załączonych artykułów jest jednak słaba. Wśród 9 wskazanych prac naukowych (w tym 3 przygotowane przed doktoratem) dominującą prace wykorzystujące metodą *case study* (stosowaną w uproszczonej wersji) oraz proste metody statystyczne i analizę materiałów zastanych. Podmiotem analizy jest głównie Białystok lub województwo podlaskie. Prace te mają w dużej mierze charakter opisowy i porządkujący oraz odnoszą się do polskiej literatury przedmiotu. Niemalże wszystkie publikacje przygotowane zostały w języku polskim (8 z 9 prac) i opublikowane w polskich wydawnictwach naukowych. Wśród wskazanych prac brakuje uznanego, międzynarodowego czasopisma i wydawnictwa.

Drugi obszar badawczy Habilitantki skupiony jest wokół problematyki niezmiernie ważnej i zyskującej na znaczeniu w debacie naukowej, tj. rozwoju obszarów funkcjonalnych w Polsce. Wyeksponowanym wątkiem badawczym jest oddziaływanie zintegrowanych inwestycji terytorialnych na rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych. Habilitantka wykazała tu 8 prac naukowych, w tym główne dzieło, 6 artykułów i rozdział w monografii. Ten obszar badań charakteryzuje się zdecydowanie wyższym poziomem naukowym. Wyraźnie widać pozytywną zmianę charakteru publikacji. Połowa z nich to prace współautorskie, 5 z 8 przygotowanych jest w języku angielskim, a miejscem wydania w większości są czasopisma o zasięgu krajowym lub międzynarodowym. Podobny pozostaje dominujący podmiot analizy (Białystok i województwo podlaskie) oraz metoda badawcza (studium przypadku). Habilitantka wykorzystuje głównie analizę materiałów zastanych i metody statystyczne.

W prezentowanym obszarze badawczym uwaga Habilitantki koncentruje się na oddziaływaniu ZIT oraz różnych wymiarach spójności i rozwoju obszarów funkcjonalnych (m.in. na analizie mobilności transportowej, konkurencyjności przedsiębiorstw, kapitału ludzkiego). Rozważania płytko osadzone są w literaturze przedmiotu, szczególnie literaturze obcojęzycznej, do której niemalże brak jest odniesień. Cechą charakterystyczną tego cyklu publikacji jest słaba podbudowa teoretyczna - słabe osadzenie rozważań w teorii ekonomii lub gospodarki przestrzennej. Z tej niekorzystnej oceny wymyka się współautorska praca: Busłowska, A., Marcinkiewicz, J. Social Cohesion of Functional Urban Areas (Example of Eastern Poland). *Social Indicators Research* 167, 451–473 (2023), opublikowana w międzynarodowym i uznanym czasopiśmie, prezentująca wysoki poziom naukowy (udział Habilitantki w przygotowanie poszczególnych elementów procesu badawczego waha się od 50% do 100%).

Udział w konferencjach naukowych należy ocenić na przeciętnym poziomie. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka uczestniczyła w 10 konferencjach (w ciągu 10 lat) wygłaszając referaty naukowe. Dodatkowo w 2 konferencjach uczestniczyła jako moderator. W dorobku naukowym dr Anny Busłowskiej dominują konferencje organizowane przez krajowe instytucje i ośrodki naukowe. Tylko jedna konferencja organizowana była przez zagraniczną uczelnię (Technical University in Prague) oraz jedna przez Komitet Regionów Unii Europejskiej.

Udział w projektach krajowych i międzynarodowych należy ocenić jako niezadawalający. Habilitantka w autoreferacie wykazała udział w dwóch projektach krajowych i sześciu międzynarodowych. Projekty krajowe to w rzeczywistości małe granty uczelniane (przyznane przez macierzystą uczelnię – Dziekana Wydział Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku) adresowane dla młodych pracowników naukowych. Wśród projektów międzynarodowych, finansowanych ze środków zagranicznych, zdecydowanie dominują projekty mające charakter praktyczny, realizowane we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Aktywność Habilitantki w nich realizowana ma charakter praktyczny – konsultingowy, doradczy i ekspercki. Również wskazany zakres prac Habilitantki ma często nienaukowy charakter - np. członek Lokalnej Grupy URBACT czy koordynator finansowy ze strony Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego czy Urzędu Miasta Białostok. Są to projekty realizowane z funduszy unijnych adresowanych do władz samorządowych i innych podmiotów, zorientowane na rozwiązanie lokalnych problemów i budowanie lokalnego potencjału. Udział dr Anny Busłowskiej w tych projektach niewątpliwie pokazuje

kompetencje współpracy i budowania relacji sieciowych w lokalnym środowisku. W moim odczuciu projekty te nie mają charakteru naukowego i powinny być wykazane w części Autoreferatu dotyczącej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W dorobku Habilitantki brakuje projektów typowo naukowych, dostępnych w otwartych konkursach, finansowanych ze środków zarezerwowanych na badania naukowe, takich jak granty NCN czy projekty z Programu Horyzont. Na uwagę zasługuje fakt, iż dr Anna Busłowska czterokrotnie podjęła próby pozyskania grantów badawczych (w ramach NCN Miniatura), które zakończyły się fiaskiem.

W swym dorobku naukowym dr Anna Busłowska posiada dwa staże naukowe. Jeden z nich to krótki (dwutygodniowy) staż zrealizowany na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej dotyczący zagadnień związanych z zrównoważonym rozwojem i polityką spójności (na marginesie w dokumentacji mamy potwierdzenia dla obycia stażu w łącznym wymiarze 8 godzin!). Drugi zaś w Państwowym Uniwersytecie w Grodnie trwał 3 miesiące i koncentrował się na problematyce wykorzystania środków unijnych w działaniach na rzecz rozwoju regionalnego na Białorusi. Niestety z posiadanych dokumentów trudne jest wnioskowanie na temat zadań i badań realizowanych w trakcie stażu oraz ich naukowych efektach.

W swym dorobku naukowym Habilitantka wskazała także inne, mniejszego kalibru aktywności naukowe, do których zaliczyła:

- recenzowanie artykułów naukowych w trzech czasopismach (w tym jednym o charakterze międzynarodowym). Brak informacji o orientacyjnej skali tej aktywności.
- wykłady w zagranicznych ośrodkach naukowych. Habilitantka trzykrotnie (w tym raz w trakcie trwania stażu naukowego) wygłosiła wykłady, które dotyczyły polityki i rozwoju regionalnego;
- dwa szkolenia w instytucjach zagranicznych w ramach programu Erasmus+ (w tym jedno związane z naukowymi zainteresowaniami Habilitantki (firma w Helsinkach), drugie zaś o charakterze organizacyjnym (Uniwersytet w Bari));
- dwa półroczne staże w polskich przedsiębiorstwach dotyczące komercjalizacji wiedzy i wyników badań naukowych – tj. staż w Instytucie Transferu Wiedzy i Innowacji w Białymstoku oraz staż w firmie MEDGAL;

- Nagrody Rektora Uniwersytetu w Białymstoku za aktywność naukową i organizacyjną – trzykrotnie, w tym 2 po uzyskaniu stopnia doktora;
- współpracę z instytucjami publicznymi tj. Urzędem Miejskim w Białymstoku oraz Stowarzyszeniem Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Reasumując, zarówno ilościowa, jak i jakościowa ocena dotychczasowego dorobku naukowego nie jest niesatysfakcjonująca. Na ocenę tę składa nie tylko ocena głównego dzieła naukowego, ale także bardzo niskie umiędzynarodowienie aktywności naukowej Habilitantki oraz słaba aktywność naukowa w postaci projektów naukowych, staży i wykładów na zewnętrznych uczelniach. Tą niekorzystną ocenę wzmacnia lokalny charakter dorobku naukowego z punktu widzenia jakości naukowej wydawnictw, brak aktywnego udziału w międzynarodowych i krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych (jedynie od 2021 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, oddział w Białymstoku) oraz słaba rozpoznawalność prac naukowych wyrażająca się cytowalnością w innych publikacjach. Biorąc to wszystko pod uwagę, stwierdzam, iż nie można uznać dotychczasowych osiągnięć naukowych Habilitantki za spełniające wymogi stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego.

4. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę i sztukę

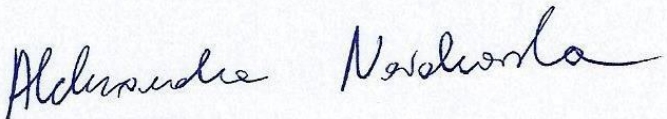
Aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska Habilitantki jest przeciętna i typowa dla osoby z kilkunastoletnim doświadczeniem pracy w środowisku naukowym. Dr Anna Busłowska prowadziła wiele zajęć związanych z kształtowaniem rozwoju lokalnego i regionalnego oraz kreowaniem polityki rozwoju w tym zakresie. W swej aktywności realizowała także zajęcia w języku angielskim, przygotowywała materiały dydaktyczne do e-learningu, zaangażowana była w realizację projektu dydaktycznego „Kuźnia kompetencji studentów Wydziału Ekonomii i Zarządzania oraz Prawa Uniwersytetu w Białymstoku” finansowanego z NCBiR. Ponadto pełniła funkcję promotora dla 18 prac dyplomowych na poziomie studiów licencjackich i 14 prac na poziomie studiów magisterskich. Wielokrotnie pełniła funkcję opiekuna roku. Regularnie podnosiła swoje kompetencje dydaktyczne i organizacyjne biorąc udział w kilkunastu szkoleniach i warsztatach.

Dr Anna Busłowska była także zaangażowana w działania organizacyjne w macierzystej uczelni. Jej aktywność organizacyjna obejmowała m.in. pełnienie funkcji asystentki

Koordynatora Wydziałowego Programu LLP Erasmus i Programu Erasmus+ w latach 2016-2020 oraz opiekunki cyklicznego programu Top Young 100. Współorganizowała także aktywności w ramach dwóch edycji Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki. Zarówno aktywność dydaktyczną, jak i organizacyjną należy uznać za dostateczną. Pozbawiona jest ona jednak doświadczeń międzynarodowych i ponadprzeciętnych sukcesów.

5. Podsumowanie oceny i wniosek końcowy

W dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym dr Anny Busłowskiej widać pozytywną ewolucję i rozwój w dobrym kierunku. Niemniej jednak po zapoznaniu się z badaniami zaprezentowanymi w monografii pt. „Zintegrowane inwestycje terytorialne a kształtowanie się spójności terytorialnej miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w Polsce Wschodniej” wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe, stwierdzam, że nie spełnia ona warunku wniesienia znacznego wkładu w rozwój ekonomii i finansów jako dyscypliny badawczej. Również pozostały dorobek publikacyjny oraz aktywność naukowa, organizacyjna i dydaktyczna nie daje wystarczających podstaw do pozytywnej oceny w kontekście wymagań stawianych osiągnięciom naukowym dla uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Tym samym oceniam, że wniosek dr Anny Busłowskiej jest przedwczesny i nie spełnia wymagań stawianych kandydatom do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk Społecznych, w dyscyplinie Ekonomia i Finanse (określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, z późniejszymi zmianami).

Aleksandra Nasalwoda